

■ Hungari, xã hội thay đổi từ chính quyền

Tác động của những cơn sóng ngầm vẫn không ngừng lan tỏa trong xã hội, kể từ khi cuộc nổi dậy năm 1956 của Hung đã bị Hồng Quân Liên Xô dập trong biển máu và mặt sự lãnh đạo Hung, như ông Imre Nagy bị lên lút hành quyết, thì hài bị giữ kín trong vòng bí mật

Thông tin viên Hoàng Nguyễn, Budapest

Trong hai thập niên trước năm 1989, Hungari được xem như là gương mặt khải bại nhất trong phe cộng sản Đông Âu. Mặc dù cộng đồng dân Hung cao hơn nhiều khác, nước này cũng được ngót ngốt hơn Đông Đức, Roumani hay Bungari.

Tuy nhiên, tác động của những cơn sóng ngầm vẫn không ngừng lan tỏa trong xã hội, kể từ khi cuộc nổi dậy của Hung chống chế độ nghĩa Stalin năm 1956 đã bị Hồng Quân dập trong biển máu và mặt sự lãnh đạo Hung, như ông Imre Nagy bị lên lút hành quyết, thì hài bị giữ kín trong vòng bí mật.

Vào năm 1989, dưới áp lực của cộng đồng, Đảng cộng sản Hung đã phải công nhận cuộc nổi dậy năm 1956 không mang tính phản cách mạng. Đỉnh cao của công cuộc phục hồi cho những nạn nhân diễn ra vào tháng 6 năm 1989, khi gần nửa triệu người Hung tham gia viếng tái mai táng cho Imre Nagy tại trung tâm thủ đô Budapest. Hungari, qua đó, đã nổi lên với lịch sử đích thực của mình và chế độ nghĩa cộng sản, từ đó, không còn lý do tồn tại.

HUNGARY 20 NĂM NHÌN LẠI

Đến năm 2009, công luận và truyền thông Công hòa Hungary có chủ ý nhìn lại những biến cố liên quan đến cách đây 20 năm, khi Hungary từ một quốc gia trong khối XHCN cũ, trở thành một xã dân chủ và vận chuyển vòng 10 tháng, mà không hề trải qua những đổ vỡ, đổ máu.

Tuy nhiên, để đột phá thành quả có thể coi là một bước tiến, phe đổi lập dân chủ ở Hungary đã có vài chục năm bền bỉ và kiên trì, bắt đầu từ đầu thập niên 70 thế kỷ trước, hoạt động khá mạnh mẽ và những người như Samizdat (tự xuất bản) vào đầu thập niên 80, và đột phá thành sự thật chính trị, đoàn kết và có ý thức một cách cao khi Tổng bí thư Gorbachev lên nắm quyền ở Liên Xô và thực hiện các chính sách cải tổ (perestroika), công khai (glasnost).

Cho đến một thời gian 1989, Hungary đã đột phá “đổi mới” về chính trị, xã hội và kinh tế cho những biến chuyển dân chủ sâu rộng. Từ năm 1985-1986, phe đổi lập đã có những hoạt động ở vùng Monor, nhằm tìm ra con đường cho tương lai quốc gia – có thể coi đây là những “tiểu Húng Diên Hổ” của Hungary. Năm 1987, báo “Khả năng Xã hội” của các nhân sĩ trí thức đã đột phá hành động, đề cập tới những đổi mới kinh tế phát triển nền chính trị dân chủ, với đòi hỏi những người lãnh đạo công xã Kádár János phải ra đi. Cùng năm, một văn kiện rất quan trọng khác là “Chuyển biến và cải tổ” cũng đột phá ra mắt, đó là một chương trình cải cách, phân tích thực chất và tình hình kinh tế Hungary do 60 chuyên gia kinh tế và chính trị học chấp bút.

Trong hai năm 1987-88, các đảng đối lập như Dân đoàn Dân chủ Hungary MDF, Liên đoàn Thanh niên Dân chủ FIDESZ, Liên đoàn Dân chủ Tự do SZDSZ đã thành lập, Đảng Tiểu chủ Đảng lập cũng hoạt động trên lý - bị nên cả này khiến liên minh đối lập trở thành một lực lượng chính trị khá đáng ngại về mặt tiêu và ý tưởng cho đất nước. Chính họ đã tổ chức những cuộc biểu tình lớn, thu hút sự tham gia và hàng ngàn công nhân đông đảo nhân dân, vào năm 1988 nhân kỷ niệm cách mạng 1848 (tháng 3), rồi nhân 30 năm ngày thủ tướng Nagy Imre công bố cuộc cách mạng 1956 bằng hình (tháng 6).

Cho nên, đến đầu năm 1989, thì xã hội Hungry đã có những biến đổi vô cùng lớn lao so với các nước thuộc phe XHCN thời kỳ. Nước Hung đã có những ngân hàng thương mại, người dân Hung từ mùa hè năm 1987 đã được tự do ra nước ngoài với cuốn "hồ chi tiêu tự do". Hungary chấp nhận và đảng tình với việc mở cửa thị trường theo hướng tự do, việc chuyển biến cho quá trình tự hữu hóa được tiến hành với các đạo luật bắt buộc. Một điểm hết sức quan trọng là sự ra đời của Đạo luật Bảo vệ cơ chế Hungary là bắt buộc phải có nhiều thành viên trong những khu vực, là một điểm được coi là tiên phong thời đó.

Vào cuối thập niên 80 thế kỷ trước, đất nước, cộng đồng không chỉ là sự nghiệp công nghiệp phong trào đối lập và cộng dân, mà còn là nhu cầu tự nhiên của nhóm cộng đồng trong nội bộ Đảng Công nhân Xã hội Hungary (MSZMP, tức Đảng Cộng sản Hungary).

Cuối năm 1988, lãnh tụ Kádár János bị thay thế trên công trường và thế lực bí mật Đảng, bởi Grósz Károly là một chính khách cộng sản từng đứng đầu cộng đồng. Đảng thời, nội các Hung - đảng đầu là ông Németh Miklós - cũng theo hướng đổi mới. Với lý tuyên bố của lãnh tụ Liên Xô Gorbachev sẽ giảm các đạo quân Xô-viết trên đất Đông Âu, cũng như những nỗ lực dân chủ hóa của và chính khách này - như là những đơn vị "người dân Liên Xô công dân chủ như công dân những khí đất" - xã hội Hung đã chín muồi cho những biến đổi dân chủ ôn hòa.

